Zien!

Handleiding Leerlijn Themalijst Burgerschap

Augustus 2026

gouwe-academie.nl

Burgerschap versterken én ‘meten’ met behulp van Zien! (themalijst burgerschap)

Sinds augustus 2021 is er de wettelijke opdracht burgerschap voor de basisscholen.
En ook daarvoor werd van scholen al verwacht aandacht te besteden aan burgerschapscompetenties.
Scholen hebben de plicht om ‘actief burgerschap en sociale cohesie’ te bevorderen. En veel scholen zien dit ook als kans, omdat ze leerlingen graag goed willen voorbereiden op een plek in de maatschappij. Waarbij leerlingen hun verantwoordelijkheid nemen.
Gouwe Academie is al jaren expert als het gaat om het versterken van de sociale competenties. De afgelopen jaren hebben we onze hulpmiddelen en begeleiding uitgebreid naar maatschappelijke-/ burgerschapscompetenties. Burgerschapscompetenties liggen namelijk in het verlengde van de sociale competenties. Door deze twee aspecten van de ontwikkeling te combineren, kun je van grote betekenis zijn voor je leerlingen.
Onze expertise en hulpmiddelen bieden we aan via ons instrument Zien! Graag praten we je bij over wat Zien! biedt op het gebied van burgerschap.

Wil je erover in gesprek? We staan graag voor je klaar! Je kunt mailen naar helpdeskzien@gouwe-academie.nl en we plannen een overleg.

Inhoud

De kaders: wet Burgerschap 4
Vereisten met betrekking tot monitoring van de burgerschapscompetenties 4
Aanbod in Zien! 5
Wat biedt Zien! op het gebied van burgerschap 5
Stappenplan leerlijn met betrekking tot burgerschap op de basisschool 5
De inhoud van de vragenlijsten themalijst burgerschap 6
Welke vragenlijsten op basis van de themalijst burgerschap kun je invullen in Zien!? 6
Voorbeeld Themalijst burgerschap in de cockpit van Zien! 7
Tips voor keuze leerkracht- en/of leerlingvragenlijsten invullen 7
Uitgangspunten van de Themalijst revisie 2025. 8
Relatie basiswaarden en de vernieuwde vragenlijst 9
Technische handleiding Zien! 9
Optie 1: Leerkrachtvragenlijst invullen voor een groep (als geheel) 10
Optie 2: Leerkrachtvragenlijst invullen per leerling. 11
Vragenlijst klaarzetten voor een leerling (door de leerkracht) 11
Vragenlijst invullen door de leerling 12
Vragenlijsten ingevuld en dan..? 14
Tips voor teamgesprek over resultaten op schoolniveau n.a.v. de ingevulde vragenlijsten op groepsniveau 14
Ontwikkelpunten en voornemens op groepsniveau 15
Bewust pedagogisch handelen 16
Leerlingbetrokkenheid vergroten 17
Nog vragen of wil je meer informatie? 19

De kaders: wet Burgerschap

De burgerschapswet van 2021 beschrijft dat er van scholen wordt verwacht dat leerlingen leren over basiswaarden: menselijke waardigheid, gelijkheid, solidariteit en vrijheid. Deze basiswaarden worden geacht terug te komen in de school(cultuur) en de leerlingen dienen inzicht in, kennis van en respect voor de betekenis van deze basiswaarden te ontwikkelen. De uitwerking van de wet Burgerschap spreekt concreter over de volgende zaken: vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid, afwijzen van discriminatie, verdraagzaamheid, het afwijzen van onverdraagzaamheid (tolerantie), onderling begrip, respect en autonomie. Hieronder schematisch weergegeven.

Basiswaarde	Concretisering
Vrijheid	• Vrijheid van meningsuiting • Bevordering van de autonomie
Gelijkheid	• Gelijkheidsbeginsel • Afwijzen van discriminatie
Solidariteit	• Verdraagzaamheid • Begrip/respect • Verantwoordelijkheidsbesef • Afwijzen van onverdraagzaamheid

Vereisten met betrekking tot monitoring van de burgerschapscompetenties

Als school wil je weten of alle inspanningen om de leerlingen te ondersteunen bij het ontwikkelen van burgerschapscompetenties, ook leiden tot wat je wilde.
Daarnaast wordt ook door de onderwijsinspectie van scholen verwacht dat de resultaten worden gemonitord en dat de school hiervan leert. Hierbij onderscheidt de onderwijsinspectie drie aspecten. De monitoring draagt bij aan:

1. Schoolontwikkeling
2. Verbetering van het individuele leerproces
3. Externe verantwoording.

Om dit in goede banen te leiden is het gesprek over de resultaten in het team of per bouw noodzakelijk! Worden de resultaten herkend? Zijn jullie tevreden over de resultaten in vergelijking met de ambitie? Welke doelen stel je voor de volgende periode?

Zoals beschreven staat in de memorie van toelichting, wordt verwacht dat de school zelf waakt voor een doorgaande burgerschapslijn en dat hierop wordt gemonitord. Hoe en op welke manier je dat doet, kan op verschillende manieren. De onderwijsadviseurs van Gouwe Academie zijn beschikbaar om met je mee te denken welke manier het beste past bij jouw school en hoe je Zien! daarbij zou kunnen inzetten.

Concluderend

De wet burgerschap vraagt van de school om leerlingen te laten groeien in de democratische basiswaarden, waarbij het gaat om kennis, vaardigheden en attituden. Dit vraagt om schoolontwikkeling, verbetering van het individuele leerproces en verantwoording naar externen.
Door middel van een leerlijn met doelen/ontwikkelpunten én handelingssuggesties voor burgerschap en het vaststellen hoe zelfstandig leerlingen daarover moeten beschikken, bepaal je de ambitie, kom je tot een passend aanbod en ga je samen met je leerlingen op een uitdagende manier aan de slag.

Aanbod in Zien!

Wat biedt Zien! op het gebied van burgerschap

- Veel praktische tips om te komen tot een doordacht en samenhangend beleid voor het burgerschapsonderwijs.
- Ontwikkelpunten per bouw, gericht op kennis, vaardigheden en attitude.
- Concrete handelingssuggesties met aandacht voor het pedagogisch handelen van de leerkracht.
- Vragenlijsten die in te vullen zijn op groeps- en leerlingniveau.
- Adviezen hoe je op teamniveau in gesprek gaat over de mate waarin je je ambities al hebt gerealiseerd en hoe je in het vervolg nog beter afstemt op wat je leerlingen nodig hebben.
- Uitnodigende portfoliobladen om sámen met leerlingen en hun ouders/verzorgers aan hun ontwikkeling te werken.

Stappenplan leerlijn met betrekking tot burgerschap op de basisschool

Burgerschapsontwikkeling op school gaat over kennis (weten), vaardigheden (kunnen) en attitude (willen), met betrekking tot de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

1. Als eerste moet je helder hebben aan welke doelen je als school wilt werken. Hiervoor bieden wij meerdere leerlijnen aan voor burgerschap. De **leerlijn** is een uitgebreide leerlijn waarbij wij de school stimuleren om deze passend te maken voor de eigen populatie van de school: welke doelen zijn mogelijk meer of minder belangrijk voor de leerlingen op jouw school?
2. Bepaal als school de **ambitie** die je hebt. In welke mate moeten de leerlingen beschikken over de gekozen burgerschapscompetentie? Hoe zelfstandig moeten ze de aspecten weten, kunnen en willen?
3. Als het ambitieniveau duidelijk is, stel je het concrete **aanbod** vast door middel van lessen uit methoden en aanvullende activiteiten. Zorg voor samenhang in het aanbod, en let erop dat het aanbod planmatig en doelgericht is. In Zien! bieden wij ontwikkelpunten per bouw en handelingssuggesties (activiteiten).
4. De volgende stap is om de **leerlingen te betrekken** bij het bereiken van de doelen. Stimuleer de leerlingen om zelf verantwoordelijkheid te nemen om de doelen te gaan bereiken en bespreek met hen de relevantie. Portfoliobladen kunnen hierbij worden ingezet om het formatief leren te faciliteren.
5. Besteed tot slot aandacht aan de **pedagogische vaardigheden van de leerkrachten**. Burgerschap is niet even een lesje waarbij kennis wordt overgedragen. Burgerschap gaat om de vaardigheden en attituden die de leerling ontwikkelt!

De inhoud van de vragenlijsten themalijst burgerschap

Kenmerken algemeen	Kenmerken vragenlijst in Zien!
- Burgerschapscompetenties verdeeld over zes thema's: samen, verschillen, duurzaamheid, digitaal, democratie, wereld. - Doelen op het gebied van kennis, vaardigheden en attitude - Koppeling met de basiswaarden van de democratische rechtstaat	- Uitgebreide vragenlijsten, 27-32 stellingen - Versies voor leerjaar 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8. - Kennis, vaardigheden en attitude worden bevraagd.

Elke vragenlijst heeft de antwoordopties 4,3,2,1, met de volgende betekenis:

4: Het kind laat het gedrag vrijwel altijd zien, zowel in een uitnodigende als in een niet uitnodigende situatie.
3: Het kind laat het gedrag altijd in een uitnodigende, en soms in een moeilijke, niet uitnodigende situatie zien
2: Het kind laat het gedrag alleen in makkelijke, uitnodigende situaties zien
1: Het kind laat het gedrag vrijwel niet zien.

Zie hieronder voor een voorbeeld.

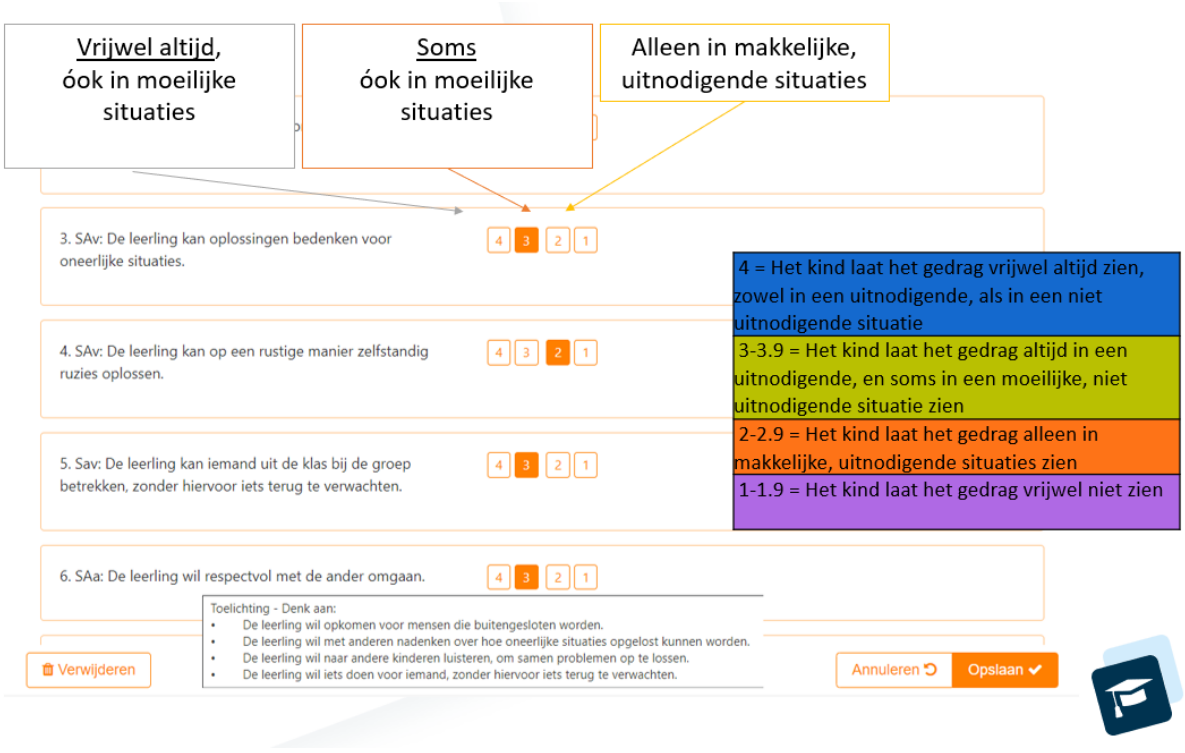

Welke vragenlijsten op basis van de themalijst burgerschap kun je invullen in Zien!?

Vragenlijst per groep	Leerlingvragenlijst	Leerkrachtvragenlijst
Vragenlijst groep 1-2	Nee	Ja
Vragenlijst groep 3-4	Ja	Ja
Vragenlijst groep 5-6	Ja	Ja
Vragenlijst groep 7-8	Ja	Ja

Voorbeeld Themalijst burgerschap in de cockpit van Zien!

Alles selecteren	THEMALIJST BURGERSCHAP																	
	SAMEN			VERSCHILLEN			DUURZAAMHEID			DIGITAAL			DEMOCRATIE			WERELD		
	Samen - kennis	Samen - vaardigheden	Samen - attitude	Verschillen - kennis	Verschillen - vaardigheden	Verschillen - attitude	Duurzaamheid - kennis	Duurzaamheid - vaardigheden	Duurzaamheid - attitude	Digitaal - kennis	Digitaal - vaardigheden	Digitaal - attitude	Democratie - kennis	Democratie - vaardigheden	Democratie - attitude	Wereld - kennis	Wereld - vaardigheden	Wereld - attitude
Gemiddelde score	3.2	2.6	3.2	2.8	2.7	2.8	3	2.7	2.6	3	2.8	3	3.4	3.1	3.2	2.8	2.7	3
Percentage afnames in paars	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Percentage afnames in oranje	0	40	20	20	60	40	20	60	40	20	80	20	0	40	0	20	80	0
Klik om een plan voor de geselecteerde leerlingen te maken																		
leerkracht	3	2.8	3	2	3	3	2	2.3	2	2	2.8	3	4	3.5	3	3	2.8	3
leerkracht	3	1.8	4	3	3	2	3	3	3	4	2.5	2	3	2.6	3	3	3	3
leerkracht	4	3	4	3	2.3	3	4	3.2	2	3	3.2	4	3	3.4	3	3	2.7	3
leerkracht	3	2.3	2	3	2.3	4	3	2.3	3	3	2.7	3	3	2.4	3	2	2.6	3
leerkracht	3	3	3	3	2.8	2	3	2.7	3	3	2.7	3	4	3.6	4	3	2.4	3

In dit voorbeeld zie je dat Samen – vaardigheden één van de laagste gemiddelde score heeft. Als je inzoomt op de losse afnames eronder (normaal staat hier de groep en de naam van de leerkracht bij), dan valt op dat vooral bij de tweede regel (score van 1,8) dit een aandachtspunt lijkt te zijn.

Tips voor keuze leerkracht- en/of leerlingvragenlijsten invullen

Je bepaalt als school zelf of je leerkrachtvragenlijsten en/of leerlingvragenlijsten gebruikt.

- **Leerkrachtvragenlijsten**
    - In eerste instantie in te vullen voor de groep als geheel; al is het ook mogelijk om het per leerling te doen
    - De resultaten zijn een goede indicatie/graadmeter aan het begin van of halverwege het schooljaar om een indicatie te krijgen waar de leerlingen staan met de burgerschapscompetenties.
    - Het betreft een grove screening die je helpt om te kijken welke thema's mogelijk nog meer aandacht vragen op groeps-, bouw- en/of schoolniveau
    - <u>Wanneer je kiest voor invullen op groepsniveau:</u>
        - Vraag je af welke antwoordoptie geldt voor minstens 80% van de leerlingen van de groep.
        - Als je twijfelt tussen twee antwoordopties, kies je de laagste.
        - Noteer tijdens het invullen per vraag welke leerlingen (of ontwikkelpunten, bij kennis/attitude) de score nog NIET halen. Hoewel je voor die aspecten waarschijnlijk niet op groepsniveau aan de slag zult gaan, dien je wel te kijken of je die leerlingen extra ondersteuning kunt bieden op die doelen. Zeker als het belangrijke doelen betreft.
            - Tip: print de vragenlijst, zodat je je aantekeningen daarop kunt maken. Bestanden die je kunt printen vind je op Downloads Burgerschap Themalijst
        - Wanneer je werkt met een groepsplan voor SoVa, is het aan te raden om de voornemens voor burgerschap op groepsniveau én de individuele doelen, daarin te noteren, zodat je de doelen en aanpak/ondersteuning voor sociale en maatschappelijke competenties bij elkaar hebt staan.
- **Leerlingvragenlijsten** worden bij voorkeur ingevuld, nadat de leerlingen in leersituaties zijn geweest of gebracht waarin een beroep is gedaan op de competenties. Leerlingen hebben dan zelf kunnen ontdekken/ervaren in welke mate ze de aspecten kennen, kunnen en willen (kennis, vaardigheden en attitude).

- We raden aan om de leerlingvragenlijsten vanaf groep 5 door de leerling (digitaal) in te laten vullen. De lijsten van groep ¾ zijn wel beschikbaar in de techniek, bijvoorbeeld voor leerlingen in het so voor wie deze lijst meer geschikt is in de bovenbouw.

Scholen hebben de flexibiliteit om zelf te bepalen hoe ze de vragenlijsten en observatielijsten willen gebruiken. De vragenlijsten zijn een middel om een beeld te krijgen van de burgerschapscompetenties. Stel op basis hiervan het aanbod vast, zodat de leerlingen kunnen groeien. Voorbeelden van flexibiliteit:

- Invullen op groepsniveau of leerlingniveau.
- Alle stellingen in één keer, of per thema in een periode.
- Formatief of summatief gebruiken van de resultaten.

Welke vragenlijst kies je als je werkt op het sbo en/of so-zml?

De vragenlijsten kunnen ook afgenomen worden in het sbo en/of so-zml. Om hierbij handvatten te geven vind je hieronder welke variant van de themalijst wij adviseren voor het sbo en/of so-zml.

ZML

Als voorbeeld: Als je een klas hebt met vooral leerlingen van leerroute 3 en 4, dat bij leerjaar 1-4 de lijst van groep 1-2 het meest passend is, en bij leerjaar 5-8 de lijst van groep 3-4. Voor een klas met vooral leerlingen van leerroute 2, kun je de hele SO-periode de lijst van groep 1-2 gebruiken.

	Niveau CED ZML	Leerroute 2	Leerroute 3	Leerroute 4	Leerroute 5
Groep 1-2	2-4/5	SO	SO	SO	SO
Groep 3-4	5-10	VSO	SO	SO	SO
Groep 5-6	9-14		VSO	VSO	SO/VSO
Groep 7-8	12-16			(VSO)	VSO

SBO

Omdat in de midden- en bovenbouw van het sbo het aanbod voor de meeste leerroutes hoger ligt dan wat er minstens beheerst moet worden (streefdoel), dient per klas bekeken te worden welke vragenlijst het best past.

Leerroute ***Leerjaar***	***Pro***	***VMBO-basis***	***VMBO-kader***	***VMBO-GT/ Havo/VWO***
Leerjaar 1-2	*Leerjaar 1-2*	*Leerjaar 1-2*	*Leerjaar 1-2*	*Leerjaar 1-2*
Leerjaar 3-4	*Leerjaar 1-2*	*Leerjaar 3-4*	*Leerjaar 3-4*	*Leerjaar 3-4*
Leerjaar 5-6	*Leerjaar 3-4*	*Leerjaar 3-4*	*Leerjaar 3-4*	*Leerjaar 5-6*
Leerjaar 7-8	*Leerjaar 3-4**	*Leerjaar 5-6*	*Leerjaar 5-6**	*Leerjaar 7-8*

**Eventueel kan, in groep 8, de vragenlijst van één jaar hoger ingevuld worden. Wees je ervan bewust dat dan nog niet alles echt behaald hoeft te zijn.*

N.B. hier wordt dan alleen in kaart gebracht of de doelen van die leerjaren in de praktijk gezien worden (in kennis, vaardigheden en attitude). Niet doelen van lagere leerjaren.

Uitgangspunten van de Themalijst revisie 2026.

Vanaf schooljaar 2026-2027 staan er nieuwe themalijsten in de techniek. Dit geldt voor zowel de leerkracht- als leerlingvragenlijsten.

Wat is er zoal veranderd?

We hebben de feedback van de scholen meegenomen in de revisie van de vragenlijsten. Daarnaast hebben we de kerndoelen nog eens naast de lijst gelegd en op basis hiervan aanvullingen gedaan. De formuleringen van de stellingen zijn vereenvoudigd, maar wel binnen de kaders van de wettekst en kerndoelen.
Per vraag zijn er onder de mouseover een aantal toelichtingen opgenomen die de stelling concreter maken of nog meer verbinding maken met de basiswaarden. Deze toelichtingen kunnen ook ingezet worden als ontwikkelpunten/toelichtingen in je planmatige aanpak.

Er is bewust gekozen voor één kennisvraag, enkele vaardigheidsvragen en één attitudevraag per thema. Daardoor sluiten we nauw aan bij de drieslag van kennis, vaardigheden en attituden. Dit past goed bij burgerschap als vormingsgebied. Kennis en attituden kunnen ook op andere manieren aan bod komen in het onderwijs. Met onze handelingssuggesties en lesideeën willen we hier handreikingen voor geven.

Relatie basiswaarden en de vernieuwde vragenlijst

In de herziening van de vragenlijst is er expliciet gekeken naar de koppeling tussen de democratische basiswaarden en vragen van de vragenlijst. Bij elk thema hebben we gekeken waar en hoe de koppeling gemaakt kon worden met de basiswaarden. Hieronder vind je schematisch de weergave aan welke basiswaarde er wordt gewerkt bij welk thema.

Thema / Basiswaarde	Samen	Verschillen	Duurzaam-heid	Digitaal	Democratie	Wereld
Vrijheid						
Vrijheid van meningsuiting		■			■	
Autonomie		■	■	■	■	■
Gelijkwaardigheid						
Gelijkheidsbeginsel	■	■			■	■
Afwijzen van discriminatie	■			■	■	■
Solidariteit						
Aandacht voor verdraagzaamheid	■				■	■
Begrip voor anderen		■	■		■	■
Afwijzen van onverdraagzaamheid			■			■
Verantwoordelijkheidsbesef	■	■	■	■	■	■

Technische handleiding Zien!

Als je nog geen account hebt voor Zien! vraag dit dan na bij de applicatiebeheerder/ICT'er bij jou op school. (Mochten er nog helemaal geen inloggegevens zijn. Neem dan contact op de met de helpdesk helpdeskzien@gouwe-academie.nl.)

Optie 1: Leerkrachtvragenlijst invullen voor een groep (als geheel)

- Start Zien! via https://start.zienvooronderwijs.nl/ en log in met je gegevens.
- Klik op de homepage op de knop [Vragenlijst].
    - *Je ziet alleen de leerlingen van de groep(en) waar je aan gekoppeld bent*
- Klik onderaan op de knop [Groepsafname]
- Selecteer de groep door het vinkje in de eerste kolom aan te klikken.
- Klik onderaan op [Vragenlijst(en) invullen].
- Kies bovenaan het scherm welke vragenlijst je wilt invullen.
    - *Op jouw school kunnen andere mogelijkheden zichtbaar zijn dan in deze afbeelding.*

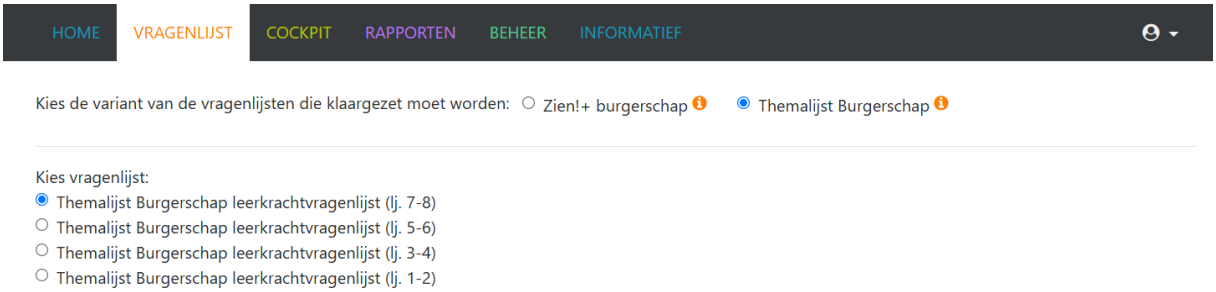

- Kies de juiste vragenlijst, afhankelijk van het leerjaar van de kinderen.
- Beantwoord de vragen.
    - *Je hoeft niet alle vragen in één keer in te vullen. Het is mogelijk om tussentijds op opslaan te klikken en op een later moment verder te gaan. De resultaten verschijnen al wel in de cockpit.*

<u>Wanneer je kiest voor invullen op groepsniveau:</u>

- Vraag je af welke antwoordoptie geldt voor minstens 80% van de leerlingen van de groep.
- Als je twijfelt tussen twee antwoordopties, kies je de laagste.
- Noteer tijdens het invullen per vraag welke leerlingen (of ontwikkelpunten, bij kennis/attitude) de score nog NIET halen. Hoewel je voor die aspecten waarschijnlijk niet op groepsniveau aan de slag zult gaan, dien je wel te kijken of je die leerlingen extra ondersteuning kunt bieden op die doelen. Zeker als het belangrijke doelen betreft.
    - Tip: print de vragenlijst, zodat je je aantekeningen daarop kunt maken.
      Bestanden die je kunt printen vind je op Downloads Burgerschap Themalijst

- Heb je alle vragen beantwoord, dan verandert de knop [Opslaan] in [Afronden].

Optie 2: Leerkrachtvragenlijst invullen per leerling.

- Klik op de homepage op de knop [Vragenlijst].
    - *Je ziet alleen de leerlingen van de groep(en) waar je aan gekoppeld bent*
    - *Je kunt leerlingen zoeken door middel van leerlingnummer, naam, geboortedatum, leerjaar, mentorgroep of laatste afname. Gebruik de filters bovenaan en kies dan voor [Zoeken] (links onderaan).*
- Selecteer de leerlingen voor wie je een vragenlijst wilt afnemen door het vinkje in de eerste kolom aan te klikken.
- Klik onderaan op [Vragenlijst(en) invullen].
- Kies bovenaan het scherm welke vragenlijst je wilt invullen.
    - *Op jouw school kunnen andere mogelijkheden zichtbaar zijn dan in deze afbeelding.*

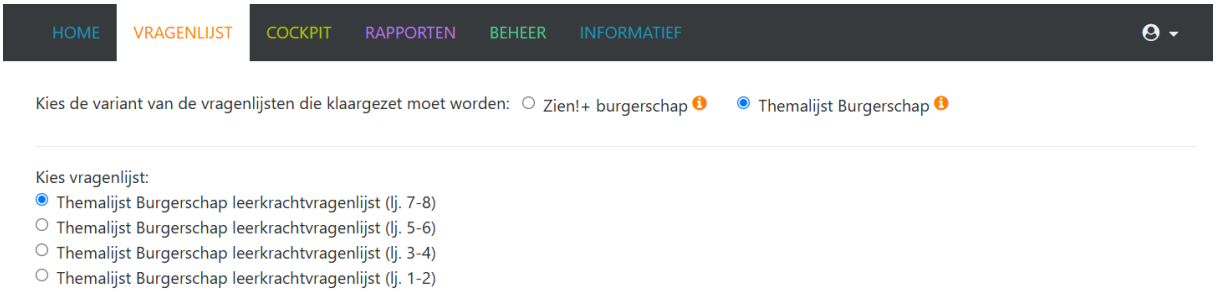

- Kies de juiste vragenlijst, afhankelijk van het leerjaar van de kinderen.
- Beantwoord de vragen.
    - *Je hoeft niet alle vragen in één keer in te vullen. Het is mogelijk om tussentijds op opslaan te klikken en op een later moment verder te gaan. De resultaten verschijnen al wel in de cockpit.*
- Heb je alle vragen beantwoord, dan verandert de knop [Opslaan] in [Afronden].

Vragenlijst klaarzetten voor een leerling (door de leerkracht)

Het is ook mogelijk dat de leerling zelf een vragenlijst invult. Deze moet de leerkracht eerst voor hem/haar klaarzetten.

- Klik op de homepage op de knop [Vragenlijst].
- Zoek nu de leerling(en) in de lijst die een vragenlijst moeten invullen.
- Selecteer de leerling door het vinkje in de eerste kolom aan te klikken.
- Klik op [Vragenlijst(en) klaarzetten].
    - Zet je dezelfde vragenlijst klaar voor meerdere leerlingen, gebruik dan ‘in serie’.
    - Wil je per leerling een keus maken welke vragenlijst je wilt klaarzetten voor een leerling, gebruik dan ‘individueel’.

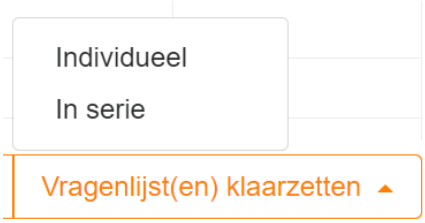

- Selecteer de vragenlijst die moet worden afgenomen en klik op [Verder>]
    - Bij alle leerlingen waar een e-mailadres van bekend is, zie je een envelopje achter de naam staan.
    - Als een leerling geen mailadres heeft, kan de applicatiebeheerder van jullie omgeving een wachtwoord opvragen voor het account van de leerling. De leerling logt dan in met gebruikersnaam en wachtwoord die in beeld zijn gekomen bij het aanmaken van het account.
- Klik aan welke versie van de vragenlijst je wilt laten invullen (welk leerjaar).
- Klik op bevestigen.

Leerlingvragenlijsten worden bij voorkeur pas ingevuld door leerlingen, nadat de leerlingen in leersituaties zijn geweest of gebracht waarin een beroep is gedaan op de competenties. Leerlingen hebben dan zelf kunnen ontdekken/ervaren in welke mate ze de aspecten kennen, kunnen en willen (kennis, vaardigheden en attitude).

Vragenlijst invullen door de leerling

De leerling logt in op https://start.zienvooronderwijs.nl/ met gebruikersnaam, wachtwoord en kiest als instelling de naam van de school. Wanneer de leerling de juiste gebruikersnaam heeft getypt (let op: Zien! is hoofdlettergevoelig), verschijnt de juiste naam van de school in het veld 'Instelling' als daar op wordt geklikt.

Hieronder zie je het scherm dat leerlingen zien na inloggen:

- Bovenaan staan de lijsten die zijn klaargezet en de leerling nog moet invullen. Daaronder komen de lijsten te staan die al zijn ingevuld. Je kunt niks meer wijzigen, wel kun je die lijsten inzien.
- Klik achter de lijst op [Invullen]
- De leerling krijgt nu eerst een pagina met instructies te zien

- Wanneer ze op [Verder] klikken, starten ze met het invullen van de lijst.

De lijst wordt tussentijds opgeslagen. Wanneer je op een later moment de lijst wilt afmaken, gaat hij verder bij de vraag waar de leerling gebleven was.

- De leerling kan bij elke vraag een opmerking plaatsen om het antwoord te verduidelijken. Als leerkracht kun je dit terugvinden op de cockpit doordat er een wolkje achter de naam van de leerling staat.
- Als alle vragen zijn ingevuld, kun je alles nog 1x doornemen en wijzigen. Klik je op inleveren, dan kan de leerling niks meer wijzigen (de leerkracht die de lijst heeft klaargezet én iemand met de rol (zorg)manager kunnen de lijst wel altijd nog wijzigen na afloop).

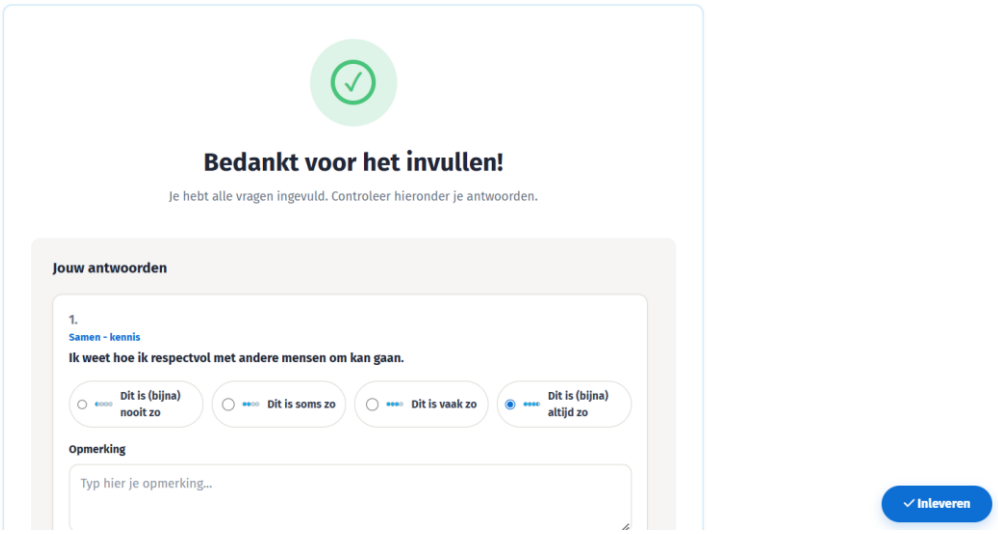

Vragenlijsten ingevuld, en dan..?

Alles selecteren	THEMALIJST BURGERSCHAP																	
	SAMEN			VERSCHILLEN			DUURZAAMHEID			DIGITAAL			DEMOCRATIE			WERELD		
	Samen - kennis	Samen - vaardigheden	Samen - attitude	Verschillen - kennis	Verschillen - vaardigheden	Verschillen - attitude	Duurzaamheid - kennis	Duurzaamheid - vaardigheden	Duurzaamheid - attitude	Digitaal - kennis	Digitaal - vaardigheden	Digitaal - attitude	Democratie - kennis	Democratie - vaardigheden	Democratie - attitude	Wereld - kennis	Wereld - vaardigheden	Wereld - attitude
Gemiddelde score	3.2	2.6	3.2	2.8	2.7	2.8	3	2.7	2.6	3	2.8	3	3.4	3.1	3.2	2.8	2.7	3
Percentage afnames in paars	0	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Percentage afnames in oranje	0	40	20	20	60	40	20	60	40	20	80	20	0	40	0	20	80	0
Klik om een plan voor de geselecteerde leerlingen te maken																		
leerkracht	3	2.8	3	2	3	3	2	2.3	2	2	2.8	3	4	3.5	3	3	2.8	3
leerkracht	3	1.8	4	3	3	2	3	3	3	4	2.5	2	3	2.6	3	3	3	3
leerkracht	4	3	4	3	2.3	3	4	3.2	2	3	3.2	4	3	3.4	3	3	2.7	3
leerkracht	3	2.3	2	3	2.3	4	3	2.3	3	3	2.7	3	3	2.4	3	2	2.6	3
leerkracht	3	3	3	3	2.8	2	3	2.7	3	3	2.7	3	4	3.6	4	3	2.4	3

Tips voor teamgesprek over resultaten op schoolniveau n.a.v. de ingevulde vragenlijsten op groepsniveau

1. De resultaten van de vragenlijsten vormen het STARTPUNT voor het gesprek met het team.
2. Het geeft aan welke kennis, vaardigheden en attitude relatief veel aanwezig zijn:
    a. Bespreek met elkaar wat jullie daar aan hebben bijgedragen en hoe je dat kunt vasthouden/benutten
3. Het geeft aan welke kennis, vaardigheden en attitude relatief weinig aanwezig zijn:
    a. Bespreek met elkaar hoe belangrijk en relevant de aspecten zijn voor jullie doelgroep. Neem daarbij mee hoeveel ze bijdragen aan het ontwikkelen van de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.
4. Als het belangrijk en relevant is: maak afspraken hoe je er extra aandacht aan gaat geven:
    a. Kijk als eerste in welke methodelessen de doelen mogelijk nog aan bod gaan komen.
    b. Als daar niets /niet genoeg staat: kijk in Zien! bij de handelingssuggesties of je iets kunt met de genoemde tips.
    c. Ontwikkel met elkaar aanvullende lessuggesties of bespreek hoe je in lessen die toch al gegeven gaan worden, de burgerschapscompetenties op een logische manier kunt integreren.
5. Vaststellen wanneer je wél tevreden bent en hoe je dat gaat vaststellen te zijner tijd

Wees je ervan bewust dat het vooral om trends en om het gesprek gaat. Meer dan om de daadwerkelijke getallen. Bovendien blijft het belangrijk om met elkaar af te stemmen dat de stellingen en antwoordopties op een vergelijkbare manier worden geïnterpreteerd.

Ontwikkelpunten en voornemens op groepsniveau

Op groepsniveau analyseer je volgens dezelfde stappen als die beschreven staan op schoolniveau. Wanneer je wilt weten wat voor soort ontwikkelpunten er vallen onder een thema, klik dan op een gekleurd blokje in de cockpit. Vervolgens kun je kiezen voor welk leerjaar je mogelijke ontwikkelpunten wilt zien. Na die keuze komen ook de subdoelen in beeld.

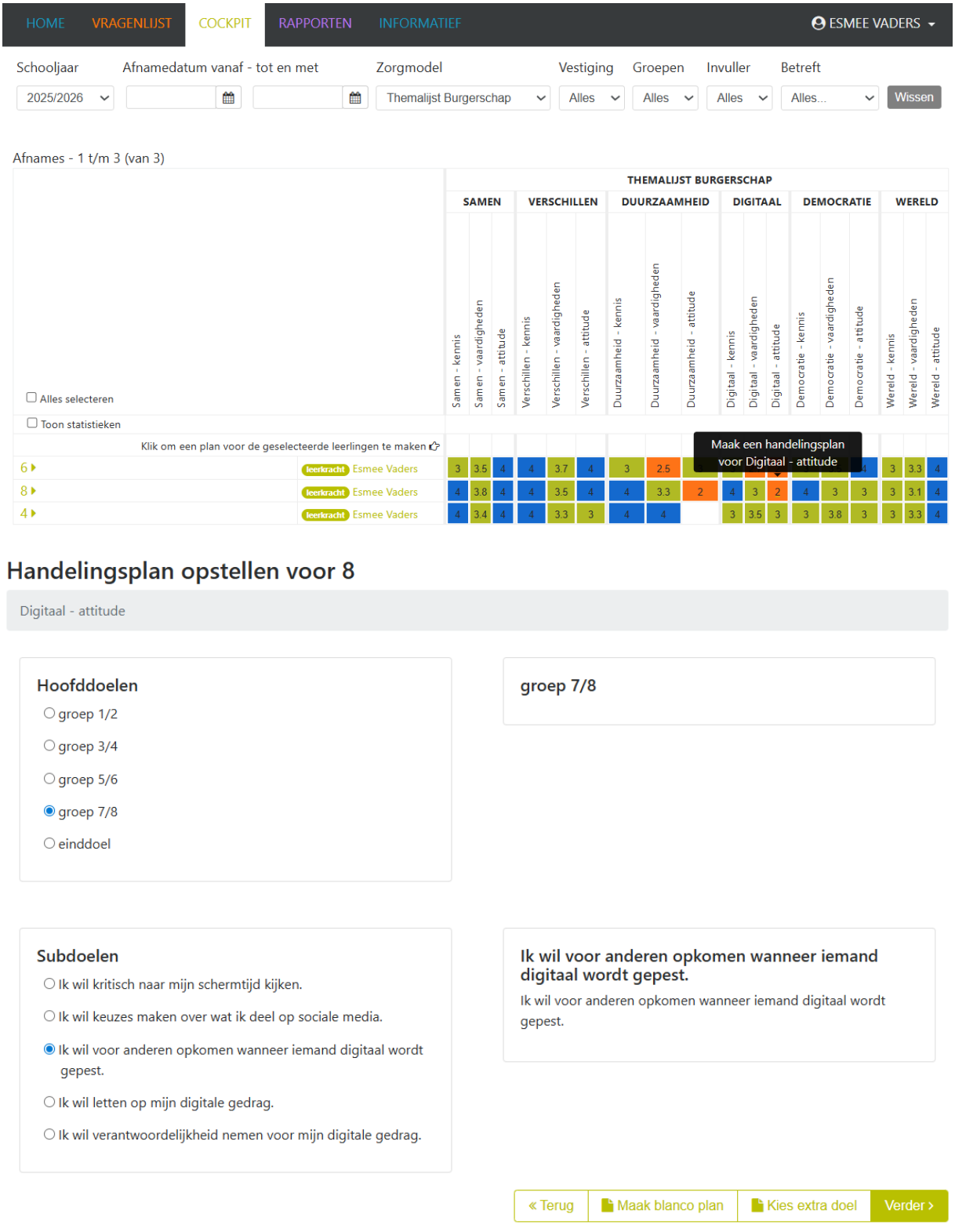

We zijn bezig om de handelingssuggesties te vullen. Door de revisie van de vragenlijsten, zul je zien dat niet bij elk subdoel een handelingssuggestie opgenomen is. Je vindt hier binnenkort:

- Suggesties voor activiteiten.
- Verwijzingen naar (gratis beschikbaar) lesmateriaal.
- Tips voor het pedagogisch handelen.
- Welke basiswaarden je kunt versterken met het werken aan dit ontwikkelpunt.

Op onze website vind je al een aantal lesideeën en handelingssuggesties.

Wanneer je werkt met een groepsplan voor SoVa, is het aan te raden om de voornemens voor burgerschap op groepsniveau én de individuele doelen daarin te noteren, zodat je de doelen en aanpak/ondersteuning voor sociale en maatschappelijke competenties bij elkaar hebt staan.

Bewust pedagogisch handelen

Het versterken van attituden is iets heel moois! Juist het bezig zijn met persoonsvorming is iets dat onderwijsprofessionals als waardevol ervaren. Het vraagt wel specifieke competenties van leerkrachten om de kansen die zich de hele dag voordoen te zien en te benutten. Waarbij we ons er ook van bewust zijn dat dit niet maakbaar is. Maar als je weet welke mogelijkheden er zijn om persoonsvorming uit te lokken, te stimuleren en te bevorderen en je bent hier bewust mee bezig, dan ben je van grote betekenis voor leerlingen.

Binnen Zien! adviseren we om bewust de volgende 8 pedagogische vaardigheden in te zetten:

Tijdens interactieve werkvormen in studiemomenten, laten we leerkrachten reflecteren op hun handelen op dit gebied en bieden we tools en tips om deze aspecten de hele dag door in te zetten.

In de handelingssuggesties in Zien! geven we korte tips, door leerkrachten erop te attenderen om deze pedagogische handelingen zoveel mogelijk in te zetten.

Voorbeeld van lessuggesties:

Tijd	Onderdeel	Doelen	Activiteit	Materialen
10 min	Introductie	Kennis Attitude	**Activiteit: vragen bespreken over helpen en conflicten** Benoem het doel van de les. Stel onderstaande vragen, de leerlingen geven antwoord op het wisbordje en daarna volgt een korte bespreking van de antwoorden - Wanneer heb je afgelopen tijd iemand geholpen? - Wat heb je toen gedaan en waarom? - Vind je dat je iemand moet helpen zonder iets terug te verwachten? - Hoe los je een conflict met iemand anders op? - Wat betekent buitensluiten?	Wisbordje
10 min	In- en uitsluiting Nederlandse geschiedenis	Kennis Attitude	**Activiteit: vragen bespreken over Anne Frank en video** In de geschiedenis van Nederland zijn er wel eens groepen mensen buitengesloten. Een voorbeeld hiervan is Anne Frank. - Wie is Anne Frank? Laat de leerlingen antwoorden en kijk daarna deze video: Wie is Anne Frank? | Anne Frank Huis - Waarom werd zij (en andere Joden) buitengesloten? *In de Tweede Wereldoorlog werden de Joden door de Nazi's apart gehouden van de rest van de bevolking. Er waren Joodse scholen en Joden mochten niet meer in bioscopen, cafés, theaters, markten en parken. Ook moesten ze vanaf 1942 een Jodenster dragen zodat ze te herkennen waren. Daarna werden de Joodse mensen naar concentratiekampen vervoerd. Hier zijn in totaal zo'n 6 miljoen Europese Joden gedood. (Voor meer informatie zie canon van Nederland, Anne Frank, en selecteer groep 7-8)* - Wat vind je ervan dat de Joden werden uitgesloten en waarom?	Digibord voor video

Leerlingbetrokkenheid vergroten

Wanneer leerlingen zelf actief meedenken over hun doelen, de relevantie van doelen en hoe ze eraan willen werken, creëert dat vaak extra motivatie en betrokkenheid. Als ze ook nog eens worden uitgenodigd om voor zichzelf te reflecteren op de mate waarin de doelen inmiddels zijn bereikt, wat daaraan heeft bijgedragen en welke kansen er nog liggen, dan vormt dat een ideale omgeving om te groeien en te ontwikkelen. Bovendien draagt het bij aan het leren verantwoordelijkheid nemen: voor het eigen leerproces én voor het functioneren in onze maatschappij (waar de klas een eerste opstapje naar toe is).

Binnen Zien! hebben we allerlei praktische tools ontwikkeld om dit ontwikkelproces een impuls te geven. Waarbij we zoeken naar vormen die organisatorisch haalbaar zijn in een groep. Het is namelijk heel waardevol om kindgesprekken te voeren, maar de praktijk leert dat dat maar heel beperkt mogelijk is. Diverse gesprekstechnieken en hulpmiddelen kunnen óok heel goed op groepsniveau worden ingezet, waarbij de leerlingen voor zichzelf of in kleine groepjes met de eigen ontwikkeling bezig zijn.

Ter inspiratie hierbij twee voorbeelden van portfoliobladen die ingezet zouden kunnen worden:

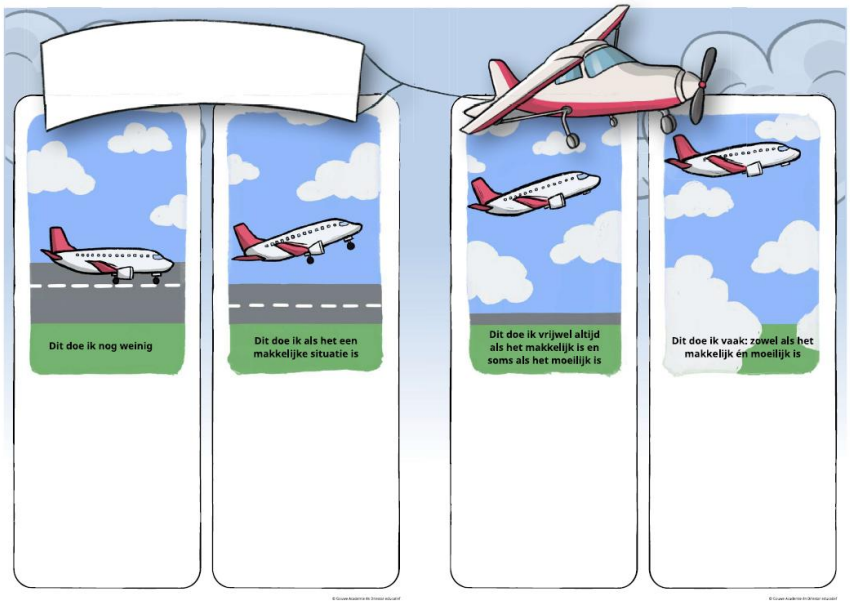

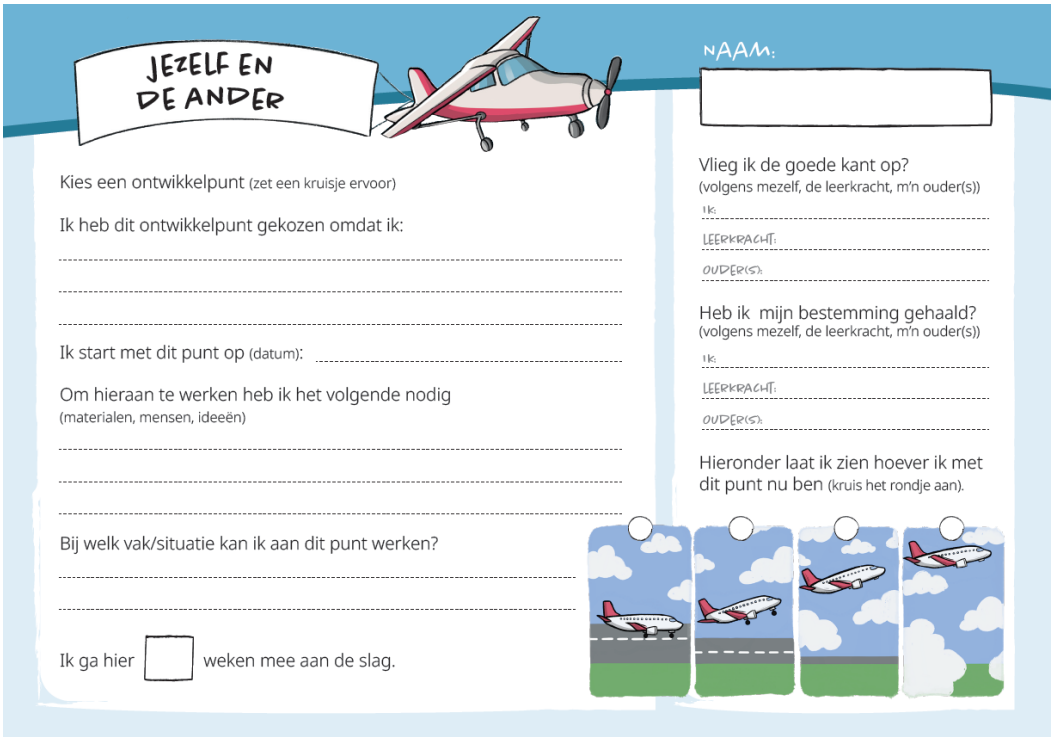

Tijdens studiemomenten oefenen we met leerkrachten hoe ze deze hulpmiddelen zó kunnen inzetten dat leerlingen echt worden uitgenodigd om actief aan de slag te gaan en te blijven met hun ontwikkeling. De sturing van de leerkracht is van grote waarde, maar deze wordt afgebouwd wanneer duidelijk is dat leerlingen bepaalde verantwoordelijkheden zelf aankunnen.

In Zien! krijg je per groep of leerling inzichtelijk waar de leerlingen nu staan, en voer je met elkaar het gesprek of extra aandacht voor één of meer aspecten relevant is en hoe je daar in je aanbod en ondersteuning naar toe probeert te werken.

Nog vragen of wil je meer informatie?

Neem contact met ons op en we plannen een online overleg of mail je vraag naar helpdeskzien@gouwe-academie.nl